

УДК 347:[613.83:614.216] (477)
DOI: 10.36550/2522-9230-2023-15-77-85

Шлапко Тетяна Вікторівна,
кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного,
господарського права та фінансово-економічної безпеки
Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету
e-mail: t.shlapko@uabs.sumdu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1619-3831>

Даніч Сергій Анатолійович,
магістрант 2 року навчання
Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету
e-mail: danichsnov@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-6902-2369>

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ ДЛЯ ОСІБ, УЗАЛЕЖНЕНИХ ВІД ПСИХОАКТИВНИХ РЕЧОВИН, В УКРАЇНІ

Стаття присвячена питанню діяльності реабілітаційних центрів для осіб, uzалежнених від психоактивних речовин, в Україні з метою виявлення проблем правового регулювання та напрямків їх подолання.

Проблема створення та функціонування центрів реабілітації для осіб, uzалежнених від психоактивних речовин, є доволі складною та актуальною на сучасному етапі. У статті виявлені недоліки правового регулювання діяльності реабілітаційних центрів для осіб, uzалежнених від психоактивних речовин. Авторами визначено, що діюче законодавство сьогодні виглядає непослідовним, законодавець визначає правовий статус реабілітаційних центрів поверхнево та вкрай неефективно, що призвело до появи багатьох реабілітаційних центрів, більша частина яких не відповідають розумним вимогам щодо їх функціонування, провадять свою діяльність здебільшого безконтрольно, порушуючи права та свободи людини і громадянина, незважаючи на те, що Україна в світлі європейської інтеграції приєдналась до більшості можливих програм та документів щодо подолання uzалежнення від психоактивних речовин.

Проведений у статті аналіз дає підстави стверджувати, що для реабілітаційних центрів не встановлено чітких вимог щодо освіти їх керівників, не передбачено мінімальної кількості посад у реабілітаційних центрах, не передбачено вимог щодо базового набору обладнання, виходячи з кількості ліжок, не встановлено чітких вимог щодо проведення перевірок реабілітаційних центрів на постійній основі. У статті наголошується, що законодавець не передбачає також і відповідальності реабілітаційних центрів за шкоду, завдану uzалежненим особам, та вимог щодо встановлення розміру плати за послуги реабілітаційних центрів.

Таким чином, у статті автори підіймають питання внесення змін до діючого законодавства України щодо діяльності реабілітаційних центрів для осіб, uzалежнених від психоактивних речовин, визначають необхідність встановити вимоги щодо освіти керівників реабілітаційних центрів, звертається увага на поняття «реабілітація», в якому законодавець не визначає кінцевої мети цієї діяльності, визначається необхідність встановлення вимог щодо формування плати за послуги реабілітаційних центрів та наводиться ряд інших пропозицій, які мають сприяти ефективному правовому регулюванню діяльності реабілітаційних центрів для осіб, uzалежнених від психоактивних речовин, в Україні.

Ключові слова: uzалежнення від психоактивних речовин, наркозалежність, реабілітаційний центр, особи, uzалежені від психоактивних речовин, стратегія наркополітики для осіб, uzалежнених від психоактивних речовин.

Shlapko T., Danich S. PROBLEMS OF LEGAL REGULATION OF REHABILITATION CENTRES FOR PEOPLE ADDICTED ON PSYCHOACTIVE SUBSTANCES IN UKRAINE.

The article is devoted to the issue of rehabilitation centers for people addicted to psychoactive substances in Ukraine with the aim of identifying the problems of legal regulation and ways to overcome them.

The problem of creation and functioning of rehabilitation centers for persons addicted to psychoactive substances is quite complex and relevant at the present stage. The article reveals the shortcomings of the legal regulation of rehabilitation centers for people addicted to psychoactive substances. The authors determined that the current legislation today looks inconsistent, the legislator defines the legal status of rehabilitation centers superficially and extremely ineffectively, which led to the emergence of many rehabilitation centers, most of which do not meet reasonable requirements for their functioning, conduct their activities mostly without control, violating rights and freedoms person and citizen, despite the fact that Ukraine, in the light of European integration, has joined most of the possible programs and documents on overcoming addiction to psychoactive substances.

The analysis carried out in the article gives grounds for asserting that no clear requirements have been established for rehabilitation centers regarding the education of their managers, no minimum number of positions in rehabilitation centers has been provided, no requirements have been provided for the basic set of equipment, based on the number of beds, no clear requirements have been established for conducting inspections rehabilitation centers on a permanent basis. The article

emphasizes that the legislator also does not provide for the liability of rehabilitation centers for the damage caused to addicted persons and the requirements for establishing the amount of fees for the services of rehabilitation centers.

Thus, in the article, the authors raise the issue of making changes to the current legislation of Ukraine regarding the activities of rehabilitation centers for people addicted to psychoactive substances, determine the need to establish a requirement for the education of managers of rehabilitation centers, draw attention to the concept of "rehabilitation", in which the legislator does not define the ultimate goal of this activity, the need to establish requirements for the formation of fees for the services of rehabilitation centers is determined, and a number of other proposals are given that should contribute to the effective legal regulation of the activities of rehabilitation centers for persons addicted to psychoactive substances in Ukraine.

Key words: drug addiction, addiction to psychoactive substances, legal regulation of activities of rehabilitation centers, people addicted to psychoactive substances, drug policy strategy for people addicted to psychoactive substances.

Постановка проблеми. Відомо, що на початку XXI сторіччя зловживання психоактивними речовинами у всьому світі перетнуло всі можливі та розумні межі. Управління ООН щодо наркотичної злочинності повідомляло, що хоча б раз у своєму житті наркотичні засоби у світі вживало від 3,3 до 6,1% населення [1, с. 13]. Не кращим чином складається ситуація і в Україні. Так, ще у 2021 році Генеральний прокурор України І. Венедиктова звертала увагу, що від 1 до 1,5 мільйона населення України так чи інакше споживають наркотичні засоби, і щороку ця кількість зростає на 8–10% [2]. Водночас такі темпи зростання у світі є одними з найвищих. Безумовно, що правове регулювання, яке складається сьогодні в цій царині, призводить до необхідності визначити, яким чином в Україні правовими методами запобігають цій негативній тенденції, в тому числі завдяки діяльності реабілітаційних центрів, та чи призводить це до потрібних результатів, адже судячи зі статистичних даних, позитивних результатів не спостерігається. Проблема стає ще небезпечнішою, коли до вживання психоактивних речовин залучаються неповнолітні. За даними Міністерства охорони здоров'я України від 8 до 26% школярів у віці від 13 до 16 років хоча б один раз в своєму житті вживали наркотичні засоби [3].

Узалежнення від психоактивних речовин є найскладнішим захворюванням, яке, на жаль, неможливо вилікувати класичними методами зняття абсистенції, а отже, потрібне не просто класичне лікування, а проведення реабілітаційних заходів. Але в сучасних умовах держава недостатньо опікується цим питанням. Як зазначає А. Осипян, за даними Вашингтонського університету Україна в світі посідає третє місце за рівнем смертності від наркотиків, однією з причин чого є недостатній доступ до необхідної медичної та психосоціальної допомоги, яка і має надаватися, в тому числі в реабілітаційних центрах [4]. Однак відомо, що більшість таких центрів не є державними, крім того багато з них працює за плату, що не дає змоги скористатися їх послугами людям, які не мають необхідних коштів [4]. Щодо державних послуг, то за деякими даними в Україні на одного психіатра припадає близько 650 пацієнтів на рік, а на одного нарколога – біля 8000 uzалежнених. Тож наявна кількість державних реабілітаційних центрів та відповідних спеціалістів не в змозі задовольнити великого попиту, саме тому зростає кількість реабілітаційних центрів у недержавному секторі, однак в країні на фоні закриття чергового центру реабілітації виявляються проблеми порушення прав людини [4]. Отже, необхідно провести аналіз правового регулювання цього питання в Україні для виявлення наявних проблем.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В Україні на сучасному етапі розвитку науки деякі питання реабілітації осіб, uzалежнених від психоактивних речовин, вже було розкрито. Як приклад, варто вказати роботу Ю. І. Чернецької, яка досліджувала питання теорії та практики соціально-педагогічної роботи з наркозалежними та визначила, що реабілітація та ресоціалізація – це ті напрямки, які дають змогу пристосовувати наркозалежних до умов соціального середовища [5]. Комплексне дослідження динаміки мотивації адиктів у процесі соціально-психологічної реабілітації проводив Д. Ю. Старков [6].

Раніше у працях одним із співавторів цієї статті Т. В. Шлапко у співавторстві разом з А. О. Берцюх та Ю. В. Номировською було відзначено, що сьогодні є необхідність у створенні державних та комунальних закладів і надання фінансової допомоги з державного та місцевих бюджетів центрам реабілітації приватного сектору [7], а також у співавторстві з Н. В. Глушенко та Д. А. Репіним встановлено, що актуальний стан реабілітації та ресоціалізації залежних осіб не відповідає стратегії наркополітики України [8]. Однак і досі серед науковців-правників немає комплексного дослідження діяльності реабілітаційних центрів для осіб, uzалежнених від психоактивних речовин.

Метою статті є дослідження сучасного стану правового регулювання діяльності реабілітаційних центрів для осіб, uzалежнених від психоактивних речовин, в Україні та обґрунтування пропозицій щодо можливостей удосконалення національного законодавства у цій сфері.

Викладення основного матеріалу дослідження. У сфері правового регулювання щодо наркотиків в Україні на державному рівні ще у 2019 році була запроваджена система моніторингу за наркотичною ситуацією шляхом прийняття Постанови Кабінету Міністрів України від 11.07.2019 р. № 689 «Питання проведення моніторингу наркотичної та алкогольної ситуації в Україні» [9], що дало можливість Україні проводити моніторинг за стандартами Європейського моніторингового центру з наркотиків та наркотичної залежності (EMCDDA). З метою боротьби зі зловживанням наркотиками, з метою розширення співробітництва з Радою Європи був прийнятий Закон України «Про приєднання України до Часткової угоди про створення Групи зі співробітництва у боротьбі проти зловживання наркотиками та їх незаконного обігу (Група Помпиду)» від 14.07.2021 р. № 1647-IX [10], що мало метою вирішення проблем наркотиків за

стандартами Ради Європи через інтеграцію прав людини у всі етапи державної політики щодо наркоситуації. З метою контролю обігу наркотичних засобів було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» від 10.03.2021 р. № 192 [11] та Постанову Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» від 07.04.2021 р. № 324 [12]. Україна співпрацює з проектом «EU-АСТ» щодо протидії незаконному обігу наркотичних речовин, з місією EUBAM, в рамках якої було створено спеціальну групу по роботі з незаконним переміщенням наркотиків, з Європолом, в рамках міжнародного поліцейського співтовариства тощо [13].

Водночас темпи зростання наркотизації в Україні є одними з найвищих у світі [1]. Отже, правове регулювання, яке складається сьогодні в цій царині, призводить до необхідності визначити, яким чином в Україні правовими засобами запобігають цій негативній тенденції завдяки діяльності реабілітаційних центрів та чи призводить це до потрібних результатів, адже судячи зі статистичних даних, позитивних результатів не спостерігається.

Перш за все слід визначитись з поняттям терміну «реабілітація» в діючому законодавстві. У статті 1 Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 03.12.2020 р. № 1053-IX законодавець наводить більш широке розуміння реабілітації та пропонує наступне визначення: «комплекс заходів, яких потребує особа, що зазнає або може зазнати обмеження повсякденного функціонування внаслідок стану здоров'я або старіння у взаємодії з її середовищем» [14]. Водночас законодавець не вказує на кінцеву мету реабілітації, яка має бути досягнута для визначення її ефективності.

Розділом III Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 03.12.2020 р. № 1053-IX передбачені положення щодо реабілітації у сфері охорони здоров'я, тобто «комплекс заходів, що здійснюють фахівці з реабілітації, які працюють в реабілітаційних закладах, відділеннях, підрозділах, а також у територіальних громадах, у складі мультидисциплінарної реабілітаційної команди або самостійно, надають реабілітаційну допомогу особі з обмеженнями повсякденного функціонування (або такої, у якій можуть виникнути обмеження повсякденного функціонування) з метою досягнення та підтримання оптимального рівня функціонування та якості життя у її середовищі» [14].

Таким чином, на відміну від розділу III Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я», в статті 1 наведеного Закону законодавець не визначає кінцевої мети реабілітації, а вказує виключного на заходи її досягнення. Вважаємо, що всі поняття, наведені в Законі мають бути вивіреними та чітко визначеними, не даючи змоги їх хибного трактування.

Так, науковець Д.Ю.Старков звертає увагу, що термін «реабілітація», який запозичений з медицини, в рамках психології та соціальної роботи має свій окремий зміст, і виділяє наступні види реабілітації:

- соціальна реабілітація, тобто заходи, які спрямовані на соціальний захист громадян;
- соціально-медична реабілітація, тобто відновлення або формування у людини навичок до повноцінного життя;
- соціально-психологічна реабілітація, тобто відновлення психічного та психологічного здоров'я особи;
- соціально-педагогічна реабілітація, тобто організація педагогічної допомоги при порушенні здатності людини до освіти;
- професійна і трудова реабілітація, тобто формування нових або відновлення втрачених трудових і професійних навичок;
- соціально-середовищна, тобто відновлення у особи почуття соціальної значущості.

Таким чином, автор робить висновок, що реабілітація – це відновлення втрачених можливостей і здібностей людини [6, с. 25] та у кожному своєму визначенні вказує на кінцеву мету кожного виду реабілітації.

Тож відсутність вказівки в діючому законодавстві на мету реабілітації в цілому нівелює необхідність її існування, а враховуючи це, слід узгодити між собою норми діючого законодавства. Так, у ст. 1 Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 03.12.2020 р. № 1053-IX навести поняття реабілітації з чітким визначенням її остаточної мети і розуміти під *реабілітацією* комплекс заходів, яких потребує особа, що зазнає або може зазнати обмеження повсякденного функціонування внаслідок стану здоров'я або старіння у взаємодії з її середовищем з метою відновлення втрачених можливостей, здібностей людини та підтримання оптимального рівня функціонування та якості життя у її середовищі.

Завдяки такому поняттю ми вказуємо не тільки на медичну складову мети реабілітації, але і на її соціальну сутність, що в процесі реабілітації є не менш важливим.

Безумовно, що реабілітація відбувається завдяки діяльності певних суб'єктів, без яких вона була б неможливою. У Законі України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 03.12.2020 р. № 1053-IX визначені суб'єкти реабілітації, до яких законодавець відносить:

- 1) органи виконавчої влади, що здійснюють державне управління системою реабілітації або реалізують державну політику у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення за програмою медичних гарантій, та органи місцевого самоврядування;
- 2) уповноважені органи професійного самоврядування та громадські об'єднання фахівців з реабілітації;

3) суб'єкти, які здійснюють кадрове та наукове забезпечення системи реабілітації;

4) громадські об'єднання осіб з обмеженнями повсякденного функціонування, осіб з інвалідністю та фахівців з реабілітації [14].

У статті 9 цього Закону зазначено, що «до суб'єктів реабілітації належать суб'єкти, що здійснюють організацію реабілітації або сприяють їй, отримувачі та надавачі реабілітаційної допомоги». Водночас у статті 11 Закону законодавець розширює цей перелік та вказує що реабілітаційні заклади – це юридична особа будь-якої форми власності та організаційно-правової форми або її відокремлений підрозділ, що надає реабілітаційну допомогу на підставі ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики, що передбачає право здійснення реабілітації у сфері охорони здоров'я [14].

У статті 18 Основ законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 р. № 2801-ХІІ визначено, що «реабілітаційна допомога у сфері охорони здоров'я надається за рахунок бюджетних коштів у реабілітаційних закладах, закладах охорони здоров'я з реабілітаційним відділенням чи підрозділом, інших суб'єктах господарювання, які мають право на надання реабілітаційної допомоги згідно із законодавством та з якими головні розпорядники бюджетних коштів уклали договори про медичне обслуговування населення» [15].

З першого погляду може скластися враження, що в сфері реабілітації осіб, узалежнених від психоактивних речовин проблем в Україні не мало б бути, однак це далеко не так. Першим та головним недоліком, безумовно, є відсутність в країні достатньої кількості державних реабілітаційних центрів. Однак створена велика кількість недержавних установ, багато з яких не мають навіть ліцензії на надання подібних послуг. За словами самих узалежнених у цих установах здебільшого з них знуцаються, фактично вони перебувають в стані незаконного позбавлення волі. Більше того, керівниками таких установ часто є особи, які раніше самі проходили реабілітацію, але не мають належної освіти, що не заборонено законом, але викликає певні сумніви щодо ефективності роботи таких установ. Немає в Україні і якісних програм ресоціалізації для узалежнених осіб, які пройшли реабілітацію. За деякими дослідженнями після реабілітації 85% людей мають рецидив протягом року [16].

За даними дослідження, проведеного в рамках інституційного гранту «Ініціативи з розвитку аналітичних центрів України», більшість недержавних закладів не мають ліцензії, а за результатами опитування Центру психічного здоров'я і моніторингу наркотиків та алкоголю МОЗ України 30% таких закладів зареєстровані як громадські організації, ще 30% – це благодійні організації, 30% – товариства з обмеженою відповідальністю, певна частина закладів функціонує як ФОП. При цьому тільки 50% закладів мають можливість вільного відвідування, у 73% працюють соціальні працівники, тільки в 45% випадках працівники влаштовані офіційно. Таким чином, в цілому визначити ефективність таких закладів наразі складно, якщо не сказати неможливо, адже не існує необхідних досліджень, а отже і методики [16].

Постає питання: в чому є причина таких негативних тенденцій (і це в той час, як Україна приєдналась до всіх можливих інтеграційних програм Європейської спільноти в цій царині) і як подолати ці проблеми, заважаючи на їх резонансний характер?

У цьому контексті варто звернути увагу на наступне:

1. Перш за все суттєві недоліки має сам Закон «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 03.12.2020 р. № 1053-ІХ. Визначивши суб'єктів реабілітації, законодавець з невідомих причин не вказав чітких вимог до них. Вказівка на те, що це можуть бути будь-які організації будь-якої організаційно-правової форми не сприяє ефективному проведенню реабілітаційних заходів. Вважаємо, що реабілітаційний заклад має бути виключно юридичною особою для якої, крім загальних вимог законодавства, слід встановити вимоги щодо розміру статутного капіталу, який зможе покрити видатки, якщо узалежненим буде завдана шкода. Крім того, мають бути чітко визначені вимоги щодо керівників таких закладів, їх освіти та досвіду роботи саме щодо реабілітації осіб, узалежнених від психоактивних речовин. Сьогодні, по суті, центр може відкрити будь-яка особа, не обов'язково з відповідною освітою та досвідом.

2. Позитивним слід зазначити те, що в ч. 2 ст. 21 Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 03.12.2020 р. № 1053-ІХ законодавець вказав: до надання психологічної допомоги в роботі мультидисциплінарної реабілітаційної команди залучаються фахівці, які мають вищу освіту за спеціальностями «Психологія» та/або «Медична психологія», досвід практичної роботи в закладах охорони здоров'я та/або реабілітаційних закладах не менше одного року та відповідають іншим вимогам, встановленим законодавством [14].

Однак не зрозуміло, чому вимоги визначені виключено для фахівців мультидисциплінарної реабілітаційної команди, але не визначено навіть вимог щодо освіти керівника реабілітаційного центру, не знайдемо ми таких вимог і у Законі України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 р. № 222-VII [17] та у Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики» від 02.03.2016 р. № 285 [18]. Таким чином, слід визначити вимоги щодо освіти керівника реабілітаційного центру для осіб, узалежнених від психоактивних речовин.

Більше того, згідно статті 17 Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 03.12.2020 р. № 1053-ІХ зазначено, що у системі реабілітації виділяють реабілітацію у сфері охорони здоров'я, інші види реабілітації, визначені законодавством. У статті 18 цього Закону мова йде про

мультидисциплінарну реабілітацію, під якою слід розуміти організаційно оформлену, функціонально виокремлену групу фахівців з реабілітації, які об'єднані спільними метою та завданнями реабілітації та надають реабілітаційну допомогу високого та середнього обсягу в стаціонарних та амбулаторних закладах у гострому, післягострому та довготривалому реабілітаційних періодах [14]. Тобто виходить, що реабілітація узалежнених, особливо у приватних закладах, – це тільки один з видів реабілітації, який можуть здійснювати фахівці з реабілітації як у складі мультидисциплінарної реабілітаційної команди, так і самостійно. Тож відповідно вимоги до фахівців, зазначені в ч. 2 ст. 21 Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я», якщо вони здійснюють реабілітацію самостійно, можуть реабілітаційними центрами для осіб, узалежнених від психоактивних речовин, не виконуватись. Однак тут слід керуватися ст. 74 Основ законодавства України про охорону здоров'я щодо вимог до надання реабілітаційної допомоги особами, які мають відповідну спеціальну освіту і відповідають єдиним кваліфікаційним вимогам, в тому числі до кваліфікації працівників реабілітаційних центрів, але в цьому випадку це прямо має слідувати з положень Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я», інакше має місце розпорошеність норм у різних законодавчих актах, що не сприяє ефективності правового регулювання цієї сфери. Таким чином, є необхідність, враховуючи види реабілітації, встановити вимоги до кваліфікації працівників реабілітаційних центрів, зазначивши в ст. 17 Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 03.12.2020 р. № 1053-IX вказівку на ст. 74 Основ законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 р. № 2801-XII.

3. Не визначає законодавець і вимог щодо приміщень, у яких можуть знаходитися реабілітаційні центри, не існує вимог щодо кількості персоналу, виходячи із кількості ліжок для реабілітації. Певні вимоги до приміщень визначені в Постанові Кабінету Міністрів України «Деякі питання організації реабілітації у сфері охорони здоров'я» від 16.12.2022 р. № 1462 [19] та в Постанові Кабінету Міністрів «Питання організації реабілітації у сфері охорони здоров'я» від 03.11.2021 р. № 1268 [20]. Цікаво, що обидві постанови є чинними, а якою саме має керуватися реабілітаційний центр при визначенні питань вимог до приміщення в Законі України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» не зазначено. Також слід враховувати ієрархію нормативно-правових актів, а отже, посилання на Постанову має містити Закон, інакше будь-який підприємець у себе вдома спроможний відкрити реабілітаційний центр, набравши необхідних спеціалістів, та надавати послуги реабілітації.

Недоліком є і те, що в п. 32 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики від 02.03.2016 р. № 285 визначено, що кількість посад медичних і немедичних працівників визначається керівником закладу охорони здоров'я та фізичною особою – підприємцем залежно від обсягу, нормативів надання медичної допомоги відповідного рівня та заявлених спеціальностей [18]. Тобто фактично навіть одного спеціаліста буде достатньо для того, щоб відповідати вимогам ліцензування, що ефективність діяльності реабілітаційного центру зводить нанівець.

4. У Законі України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 03.12.2020 р. № 1053-IX законодавець, визначивши повноваження державних органів нагляду в сфері реабілітації, з незрозумілих причин не встановлює прав та обов'язків керівників установ реабілітації. Права та обов'язки фахівців та узалежнених осіб викладені поверхнево, крім того не беруться до уваги особливості осіб, узалежнених від психоактивних речовин. Певні обов'язки працівників встановлені в ст. 78 Основ законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 р. № 2801-XII та в ст. 78 Закону «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 03.12.2020 р. № 1053-IX. Водночас в обох законодавчих актах обов'язки викладені ідентично, тобто вони просто були запозичені з одного нормативного акту в інший, але вважаємо таке правове регулювання реабілітації різними законодавчими актами неефективним та таким, що призводить до певних непорозумінь. Якщо в Основах закону України про охорону здоров'я недеталізоване викладення обов'язків вочевидь допустимо, адже це акт загального застосування в сфері охорони здоров'я, то Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» є актом, який безпосередньо направлений на регулювання діяльності центрів реабілітації, а отже, має ґрунтовно визначати права та обов'язки, враховуючи особливості того чи іншого виду реабілітації.

5. У статті 24 Закону «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 03.12.2020 р. № 1053-XI законодавець вказує на державний типовий план реабілітації, при цьому не робить його обов'язковим для приватних реабілітаційних центрів, немає жодних застережень щодо внесення змін в такий план, наприклад, виключно за погодженням з Міністерством охорони здоров'я України. З іншого боку, в статті 23 цього Закону законодавець встановив, що індивідуальні плани реабілітації розробляються на підставі державного плану, що теоретично державний план робить обов'язковим. Крім того, щодо регулювання питань індивідуальних планів є посилання на Положення про індивідуальний реабілітаційний план, порядок його фінансування та реалізації [19]. У цьому випадку в ст. 24 Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 03.12.2020 р. № 1053-XI було б вірним вказати на обов'язковість державного плану, інакше реабілітаційні центри на свій розсуд зможуть встановлювати власні плани реабілітації, ефективність та безпека яких може викликати певні сумніви, а вказівка законодавця на те, що це мають бути доказові методики, ясності не вносить, адже сумнівно, що керівник, не маючий необхідної освіти, в цілому розуміється на понятті доказової медицини.

6. Вказавши в Законі України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 03.12.2020 р. № 1053-

XI повноваження державних органів, законодавець не встановлює обов'язкової перевірки реабілітаційного центру перед наданням йому ліцензії, не встановлено чітких вимог щодо перевірки діяльності таких центрів на періодичній основі. Більше всього питань виникає щодо відсутності в цьому Законі розділу про відповідальність реабілітаційного центру за шкоду, завдану особам, uzалежненим від психоактивних речовин.

7. Не встановлює законодавець у Законі України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 03.12.2020 р. № 1053-XI чітких вимог і щодо формування плати за послуги реабілітації в приватних реабілітаційних центрах, як результат – формування ціни залишається за рамками контролю держави, держава в цілому не цікавиться цим питанням, незважаючи на те, що реабілітація uzалежнених осіб – це перш за все проблема соціальна, а отже, державна, і держава має встановлювати такі правила, коли допомога буде доступна кожному.

8. У цілому вважаємо неефективним регулювання Законом України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 03.12.2020 р. № 1053-XI правового статусу центрів, зокрема реабілітаційних центрів для осіб, uzалежнених від психоактивних речовин. Слід розуміти, що реабілітація, наприклад, після операції, та реабілітація щодо uzалежнених – це зовсім різні види реабілітації. Таким чином, регулювання всього спектру діяльності з реабілітації, в тому числі uzалежнених від психоактивних речовин, одним Законом, який не враховує особливостей реабілітації осіб, uzалежнених від психоактивних речовин, і призводить до їх неефективної діяльності. Вважаємо більш ефективним врегулювати діяльність таких центрів окремою Постановою Кабінету Міністрів України.

Таким чином, всі наведені вище проблеми вказують на відсутність ефективного правового регулювання перш за все правового статусу реабілітаційних центрів для осіб, uzалежнених від психоактивних речовин в Україні, їх персоналу та uzалежнених, що зрештою, з нашою точки зору, і впливає на неефективність діяльності реабілітаційних центрів.

Висновки. Вважаємо, що чинне законодавство не створило ефективної системи функціонування реабілітаційних центрів для осіб, uzалежнених від психоактивних речовин, що вимагає негайного внесення змін та доповнень до діючого законодавства, а саме:

1. Необхідно прийняти Стратегію державної політики щодо наркотиків на період до 2030 року, але однією з основних цілей визначити питання реабілітації та ресоціалізації осіб, uzалежнених від психоактивних речовин, оскільки в проєкті Стратегії така мета не зазначена.

2. Вважаємо за необхідне прийняти Постанову Кабінету Міністрів України «Про реабілітацію та ресоціалізацію осіб, uzалежнених від психоактивних речовин», де перш за все визначити принципи реабілітації uzалежнених, спираючись на міжнародні стандарти лікування розладів, пов'язаних із вживанням наркотичних речовин, розроблені ВООЗ та UNODC, а саме:

- реабілітація повинна бути доступною, привабливою та відповідати потребам;
- дотримання етичних норм при проведенні реабілітації;
- сприяння лікуванню розладів, пов'язаних із вживанням наркотичних речовин, шляхом ефективної координації між системою кримінального правосуддя та системами медичної та соціальної допомоги;
- лікування повинно спиратися на доказові дані та відповідати конкретним потребам осіб з розладами, пов'язаними з вживанням наркотичних речовин;
- реагування на конкретні потреби в лікуванні та догляді груп населення;
- забезпечення належного клінічного управління послугами та програмами лікування розладів, пов'язаних із вживанням наркотичних речовин;
- комплексний підхід в реалізації послуг, тактик і процедур лікування та взаємозв'язки з допоміжними послугами вимагають постійного моніторингу та оцінки [21].

3. У Законі України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 03.12.2020 р. № 1053-IX виокремити окремі розділи, передбачивши чіткий правовий статус реабілітаційних центрів для осіб, uzалежнених від психоактивних речовин, фахівців та uzалежнених, а саме:

- передбачити право надавати послуги з реабілітації в приватному секторі виключно юридичним особам, встановивши чіткі вимоги щодо розміру їх статутного капіталу, який має покривати можливі випадки завдання шкоди uzалежненим, виходячи з кількості реабілітаційних ліжок;
- встановити вимоги до керівників реабілітаційних центрів для uzалежнених від психоактивних речовин щодо освіти, досвіду роботи тощо;
- передбачити окремий розділ, де чітко структурувати перелік прав, обов'язків та особливостей відповідальності керівника реабілітаційного центру, фахівців та uzалежнених;
- чітко в законі визначити вимоги щодо приміщень, де може бути розташовано реабілітаційний центр, та вимоги щодо базового набору обладнання, виходячи з кількості ліжок;
- чітко визначити мінімальну кількість посад медичних і немедичних працівників у реабілітаційному центрі для uzалежнених, виходячи з кількості ліжок та послуг, які центр надає;

- визначити в Законі України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 03.12.2020 р. № 1053-IX, що державний план реабілітації є обов'язковим до застосування всіма суб'єктами діяльності реабілітаційних центрів, а будь-які зміни до плану центр може вносити виключно за погодженням з Міністерством охорони здоров'я України. Крім цього, слід розробити єдиний та ефективний план

реабілітації та ресоціалізація осіб, uzалежнених від психоактивних речовин, який буде взято за основу при наданні послуг реабілітації та ресоціалізація саме таких осіб;

- встановити обов'язки державних органів влади щодо перевірки реабілітаційних центрів для осіб, uzалежнених від психоактивних речовин на постійній основі, в тому числі перед наданням відповідної ліцензії;

- встановити чіткі та зрозумілі вимоги щодо формування плати за надання послуг з реабілітації осіб, uzалежнених від психоактивних речовин, зважаючи, що проблема є державною, а отже, допомогу має отримувати кожний бажачий за доступною ціною;

- створити єдиний публічний реєстр реабілітаційних центрів для осіб, uzалежнених від психоактивних речовин, з вказівкою їх назви, кількості ліжок, програм реабілітації, цін на послуги, номеру ліцензії та дати її закінчення, результатів останніх перевірок центру та т. ін., що дасть можливість особам свідомо та безпечно обирати центр для реабілітації;

- виокремити розділ про відповідальність реабілітаційного центру за шкоду, завдану uzалежненим особам, правила її визначення та компенсації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Всесвітній доклад щодо наркотиків за 2011 рік. Управління ООН з наркотиків та злочинності. ООН, Нью-Йорк, 2011. 110 с. *Office on Drugs and Crime*. URL: <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/WDR-2011.html>.

2. Прищепя Я. Суспільне новини. До 1,5 мільйона українців споживають наркотики – Венедіктова. *Суспільне новини*. URL: <https://suspilne.media/175098-do-15-miljona-ukrainciv-spozivaut-narkotiki-venediktova/>.

3. Онуфрив М. Панепідемія наркозалежності: причини й наслідки. Що робити? *People&Culture&Politics&Business*. 2013. Vol. 14. No. 4. *WebCite*. URL: https://webcitation.org/6IqEYr3Zt?url=http://www.eposhta.com/newsmagazine/ePOSHTA_130801_World_Ukr.html.

4. Осипян А. Реабілітаційні центри – лікування чи катування. *Дзеркало тижня*. URL: https://zn.ua/ukr/social_secutity/reabilitatsijni-tsentri-likuvannja-chi-katuvannja.html.

5. Чернецька Ю. І. Теорія і практика соціально-педагогічної роботи з ресоціалізації наркозалежних в умовах реабілітаційних центрів: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.05 – соціальна педагогіка / Міністерство освіти і науки України; Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2016. URL: http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2016/06/chernetska_d.pdf.

6. Старков Д. Ю. Динаміка мотивації адиктів у процесі соціально-психологічної реабілітації: дис. ... канд. психологічних наук: 19.00.04 – медична психологія / Національна академія психологічних наук України; Інститут психології Г. С. Костюка. К, 2021. 308 с. URL: <https://cutt.ly/5wSrExHu>

7. Шлапко Т.В., Берцюх А. О., Номировська Ю. В. Правові основи реабілітації та ресоціалізації осіб, залежних від адитивних речовин. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 1. 2020. С. 108–111. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2020/1_2020.pdf.

8. Шлапко Т. В., Глущенко Н. В., Репін Д. А. Сучасний стан правового регулювання реабілітації та ресоціалізації осіб із залежністю від психоактивних речовин. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 12. 2021. С. 194–197. URL: http://www.lsej.org.ua/12_2021/48.pdf.

9. Питання проведення моніторингу наркотичної та алкогольної ситуації в Україні: Постанови Кабінету Міністрів України від 11.07.2019 р. № 689. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/689-2019-%D0%BF#Text>.

10. Про приєднання України до Часткової угоди про створення Групи зі співробітництва у боротьбі проти зловживання наркотиками та їх незаконного обігу (Група Помпиду): Закон України від 14.07.2021 р. № 1647-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1647-20#Text>.

11. Про внесення змін до переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 березня 2021 р. № 192. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192-2021-%D0%BF#Text>.

12. Про внесення змін до переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 квітня 2021 р. № 324. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192-2021-%D0%BF#Text>.

13. Звіт щодо наркотичної та алкогольної ситуації в Україні за 2022 рік. Київ, 2022. 77 с. ДУ «ІСП МОЗ України». URL: <https://cmhmda.org.ua/wp-content/uploads/2023/01/zvit-shhodo-narkotychnoyi-ta-alkogolnoyi-sytuacziyi-v-ukrayini-2022.pdf>.

14. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я: Закон України від 03.12.2020 р. № 1053-XI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text>.

15. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII (ред. від 01.10.2023). *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>.

16. Біда О., Власова А. «Ти ще не готовий від нас піти». Як реабілітаційні центри для наркозалежних лікують, ламають і міцно тримають. *Hromadske*. URL: <https://hromadske.ua/posts/ti-she-ne-gotovij-vid-nas-piti-yak-reabilitacijni-centri-dlya-narkozaleznih-likuyut-lamayut-i-micno-trimayut>

17. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VII (ред. від 01.10.2023). *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>.

18. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 р. № 285 (ред. від 29.04.2023). *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-%D0%BF#n9>.

19. Деякі питання організації реабілітації у сфері охорони здоров'я: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2022 р. № 1462 (ред. від 16.12.2022). *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1462-2022-%D0%BF#n13>.

20. Питання організації реабілітації у сфері охорони здоров'я: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2021 р. № 1268 (ред. від 05.04.2023). *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1268-2021-%D0%BF#n11>.

21. Міжнародні стандарти лікування розладів пов'язаних із вживанням наркотичних речовин. Переглянуте видання з урахуванням результатів польового дослідження. *Всесвітня організація охорони здоров'я*. URL: https://www.unodc.org/documents/drug-prevention-and-treatment/UKR_UNODC-WHO_International_Standards_Treatment_Drug_Use_Disorders_unoff_2020.pdf.

REFERENCES:

1. Vsesvitnii doklad shchodo narkotyktiv za 2011 rik. (2011). [World Drug Report 2011]. Upravlinnia OON z narkotyktiv ta zlochynnosti. OON, Niu-York. 110. *Office on Drugs and Crime*. Retrieved from: <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/WDR-2011.html> [in English].

2. Pryshchepa, Ya. (2021). Do 1,5 miliona ukraintziv spozhyvaiut narkotyky – Venediktova. [Up to 1.5 million Ukrainians use drugs - Venediktova]. *Suspilne novyny*. Retrieved from: <https://suspilne.media/175098-do-15-miljona-ukraintziv-spozivaut-narkotiki-venediktova/> [in Ukrainian].

3. Onufriv, M. (2013). Panepidemiia narkozalezhnosti: prychny y naslidky. Shcho robyty? [Panepidemic of drug addiction: causes and consequences. *What shall I do?*]. *People&Culture&Politics&Business*. Vol. 14. No. 4. *WebCite*. Retrieved from: https://webcitation.org/6IqEYr3Zt?url=http://www.eposhta.com/newsmagazine/ePOSHTA_130801_World_Ukr.html [in English].

4. Osypian, A. (2020). Reabilitatsiini tsentry – likuvannia chy katuvannia. [Rehabilitation centers - treatment or torture]. *Dzerkalo tyzhnia*. Retrieved from: https://zn.ua/ukr/social_secutity/reabilitatsijni-tsentri-likuvannja-chi-katuvannja.html [in Ukrainian].

5. Chernetska, Yu. I. (2016). Teoriia i praktyka sotsialno-pedahohichnoi roboty z resotsializatsii narkozaleznykh v umovakh reabilitatsiinykh tsestriv. [Theory and practice of socio-pedagogical work on the resocialization of drug addicts in the conditions of rehabilitation centers]. *dys. ... d-ra ped. nauk: 13.00.05 – sotsialna pedahohika*. Retrieved from: http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2016/06/chernetska_d.pdf [in Ukrainian].

6. Starkov, D. Yu. (2021). Dynamika motyvatsii adyktiv u protsesi sotsialno-psykholohichnoi reabilitatsii. [Dynamics of motivation of addicts in the process of social and psychological rehabilitation]. *dys. ... kand. psykholohichnykh nauk: 19.00.04 – medychna psykholohiia*. Natsionalna akademiia psykholohichnykh nauk Ukrainy; Instytut psykholohii H. S. Kostiuka. 308. Retrieved from: <https://cutt.ly/5wSrExHu> [in Ukrainian].

7. Shlapko, T.V., & Bertiukh, A. O., & Nomyrovska, Yu. V. (2020). Pravovi osnovy reabilitatsii ta resotsializatsii osib, zaleznykh vid adytyvnykh rehovyn. [Legal basis of rehabilitation and resocialization of persons addicted to additive substances]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. № 1. 108–111. Retrieved from: http://www.lsej.org.ua/1_2020/1_2020.pdf [in Ukrainian].

8. Shlapko, T. V., & Hlushchenko, N. V., & Riepin, D. A. (2021). Suchasnyi stan pravovoho rehuliuвання reabilitatsii ta resotsializatsii osib iz zalezhnistiu vid psykhoaktyvnykh rehovyn. [Current state of legal regulation of rehabilitation and resocialization of persons with addiction to psychoactive substances] *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. № 12. 194–197. Retrieved from http://www.lsej.org.ua/12_2021/48.pdf [in Ukrainian].

9. Pytannia provedennia monitorynhu narkotychnoi ta alkoholnoi sytuatsii v Ukraini. (2019, July 11). [The issue of monitoring the drug and alcohol situation in Ukraine]. *Postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy № 689*. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/689-2019-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

10. Pro pryednannia Ukrainy do Chastkovoї uhody pro stvorennia Hrupy zi spivrobitnytstva u borotbi proty zlovzhyvannia narkotykamy ta yikh nezakonnoho obihu (Hrupa Pompidu). (2021, July 14). [On the accession of Ukraine to the Partial Agreement on the establishment of the Group for cooperation in the fight against drug abuse and their illegal trafficking (Pompid Group)]. *Zakon Ukrainy № 1647-IX*. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1647-20#Text> [in Ukrainian].

11. Pro vnesennia zmin do pereliku narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rehovyn i prekursoriv. (2021, March 10). [On making changes to the list of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 192*. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192-2021-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

12. Pro vnesennia zmin do pereliku narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rehovyn i prekursoriv. (2021, April 7). [On making changes to the list of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors]. *Postanova*

Kabinetu Ministriv Ukrainy № 324. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192-2021-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

13. Zvit shchodo narkotychnoi ta alkoholnoi sytuatsii v Ukraini za 2022 rik. (2022). [Report on the drug and alcohol situation in Ukraine for 2022]. Kyiv. 77. DU «ISP MOZ Ukrainy». Retrieved from: <https://cmhmda.org.ua/wp-content/uploads/2023/01/zvit-shchodo-narkotychnoyi-ta-alkogolnoyi-sytuacziyi-v-ukrayini-2022.pdf> [in Ukrainian].

14. Pro reabilitatsiiu u sferi okhorony zdorovia. (2020, December 3) [On rehabilitation in the field of health care]. *Zakon Ukrainy № 1053-KhI*. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text> [in Ukrainian].

15. Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia. (1992, November 19). [Fundamentals of Ukrainian legislation on health care]. *Zakon Ukrainy № 2801-KhII* Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> [in Ukrainian].

16. Bida, O., & Vlasova, A. (2023). «Ty shche ne hotovyi vid nas pity». Yak reabilitatsiini tsentri dlia narkozaleznykh likuiut, lamaiut i mitsno trymaiut. ["You're not ready to leave us yet." How rehabilitation centers for drug addicts treat, break and hold fast]. *Hromadske*. Retrieved from: <https://hromadske.ua/posts/ti-she-ne-gotovij-vid-nas-piti-yak-reabilitacijni-centri-dlya-narkozaleznykh-likuyut-lamayut-i-mitsno-trimayut> [in Ukrainian].

17. Pro litsenzuvannia vydiv hospodarskoi diialnosti. (2015, March 2). [On licensing of economic activities]. *Zakon Ukrainy № 222-VII*. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text> [in Ukrainian].

18. Pro zatverdzhennia Litsenziinykh umov provadzhennia hospodarskoi diialnosti z medychnoi praktyky. (2016, March 2). [On the approval of the Licensing conditions for carrying out business activities in medical practice]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 285*. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-%D0%BF#n9> [in Ukrainian].

19. Deiaki pytannia orhanizatsii reabilitatsii u sferi okhorony zdorovia. (2022, December 16). [Some issues of rehabilitation organization in the field of health care]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 1462* Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1462-2022-%D0%BF#n13> [in Ukrainian].

20. Pytannia orhanizatsii reabilitatsii u sferi okhorony zdorovia. (2021, November 3). [The question of the organization of rehabilitation in the field of health care]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 1268*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1268-2021-%D0%BF#n11> [in Ukrainian].

21. Mizhnarodni standarty likuvannia rozladiv poviazanykh iz vzhyvanniam narkotychnykh rechovyn. (2020). [International standards for the treatment of disorders related to the use of narcotic substances]. *Perehlianyte vydannia z urakhuvanniam rezul'tativ polovoho doslidzhennia. Vsesvitnia orhanizatsiia okhorony zdorovia*. Retrieved from: https://www.unodc.org/documents/drug-prevention-and-treatment/UKR_UNODC-WHO_International_Standards_Treatment_Drug_Use_Disorders_unoff_2020.pdf [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 1.11.2023

УДК 342.922

DOI: 10.36550/2522-9230-2023-15-85-91

Бондарь Александр Володимирович,

аспірант кафедри права та правоохоронної діяльності

Центральноукраїнського державного університету

імені Володимира Винниченка

e-mail: obondar@cuspu.edu.ua

<https://orcid.org/0009-0002-1234-9798>

ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ОБ'ЄКТА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

У статті визначено зміст поняття «інформація», висвітлено наукові погляди трактування «публічної інформації», «інформації з обмеженим доступом». З'ясовано, що на практиці відсутня єдина дефініція досліджуваного терміну.

Запропоновано авторське розуміння поняття «публічна інформація», публічна інформація – це інформація, що стосується діяльності публічної служби або інших розпорядників такої інформації, крім тієї, що становить державну таємницю, яка заздалегідь відображена та зафіксована рукописним шляхом, у тому числі різного виду технічними пристроями, на будь-яких носіях, отримана законним шляхом або створена суб'єктами владних повноважень чи інших її розпорядників у межах повноважень, визначених законодавством.

Визначено ознаки поняття «публічна інформація»: 1) має бути відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях, отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх